14.2 Texte/Übungen

I. Übungssätze zum Optativ

1. गोपालः किमिच्छति? एतस्मिन् जीवने बहु धनं लभेय। 2. कांचित् सुन्दरीं कन्यां परिणयेयम्। 3. पश्चात् काश्यां गङ्गायास्तीरे म्रियेय पुण्येन च स्वर्गं लभेयेति।

4. रामः पुत्रान् वदति। 5. प्रतिदिनं भक्त्या देवान् प्रार्थयेध्वम्। 6. सर्वदा देवान् पूजयेत। 7. पाठशालायां गुरुं नमेत सेवेध्वं चेति।

8. तदा रामश्चिन्तयति। 9. शिष्याः शास्त्राणि साधु शिक्षेरन्। 10. नृपतयो जनान् रक्षेयुः। 11. नराः शत्रूणामधर्मं न सहेरन्। 12. नराः सर्वदा सत्यं वदेयुः। 13. ऋषयो वने वसेयुरिति।

14.2.1 Übungssätze zum Optativ

1. gopālaḥ kim icchati | etasmin jīvane bahu dhanaṃ labheya |
   Was wünscht sich Gopala? «Ich möchte in diesem Leben grossen Reichtum erwerben.

2. kiṃcit sundarīṃ kanyāṃ pariṇayeyam |
   Ich möchte (irgend)ein schönes Mädchen heiraten.

3. pascāt kāśyāṃ gaṅgāyās tīre mriyeya puṇyena ca svargaṃ labheyeti |
   Zuletzt möchte ich am Ufer des Ganges in Kashi (Varanasi) sterben und dank religiösem Verdienst in den Himmel gelangen.»

4. rāmaḥ putrān vadati |
   Rama sagt zu (seinen) Söhnen:

5. pratidinaṃ bhaktyā devān prārthayedhvam |
   «Ihr sollt jeden Tag mit Hingabe um die Götter werben.

6. sarvadā devān pūjayeta |
   Ihr sollt immer die Götter verehren.

7. pāṭhaśālāyāṃ guruṃ nameta sevedhvaṃ ceti |
   In der Schule sollt ihr den (euren) Lehrer ehren und (ihm) dienen.»

8. tadā rāmaś cintayati |
   Rama denkt so (bei sich):

9. śiṣyāḥ śāstrāṇi sādhu śikṣeran |
   «Schüler müssen die (ihre) Lehrbücher gut lernen.

10. nṛpatayo janān rakṣeyu |
    Könige müssen (ihre) Untertanen (Menschen) beschützen.
    (Ein König muss seine Untertanen beschützen.)

11. narāḥ śatrūnām adharmaṃ na saheran |
    Die Menschen müssen das Unrecht ihrer Feinde nicht ertragen.
    (Man muss das Unrecht seiner Feinde nicht ertragen.)

12. narāḥ sarvadā satyaṃ vadeyuḥ |
    Die Menschen sollen (sollten) immer die Wahrheit sagen.
    (Man soll (sollte) immer die Wahrheit sagen.)

13. ṛṣayo vane vaseyur iti |
    Rishis sollen (mögen, müssen) im Wald leben.

© 2021 Peter Meyer & Ralph M. Steinmann. Alle Rechte vorbehalten.

Hilfestellungen zu 14.2.1

1. etasmin: Lok. n. von etad, Demonstrativpronomen

3. mriyeya: 1. Pers. Sg. Optativ Ātm. √mṛ (6. Klasse Par.)

5. prārth / prārthayate bzw. prārthay / prārthayate (je nach Wörterbuch): ist ein denominatives Verb (10. Klasse), d. h. eines, das von einem Substantiv und nicht von einer Verbwurzel abgeleitet ist. Bedeutung: «werben um», hier die 2. Pers. Pl., verlangt den Akkusativ (devān). *(Das Verb steht aus unerfindlichen Gründen nicht in Lehmanns Vokabular.)*

9. śikṣeran: im Text steht nicht die Kausativform, die im Vokabular zur Lektion 14 angegeben ist. Hier steht die Ātmanepada-Form des Simplex: die 3. Pers. Pl. Optativ von √śikṣ (1. Klasse Par.) ist śikṣeran und bedeutet auf Deutsch «lernen». Die Kausativform kommt dann in Lektion 16 und bedeutet logischerweise «lernen lassen», d. h. «lehren».

13. Optativ nach Lehmann 14.1.3 (Möglichkeit/Vermutung)

© 2021 Peter Meyer & Ralph M. Steinmann. Alle Rechte vorbehalten.

II. "Der Esel im Tigerfell (Version 1)"

1. कस्मिंश्चिद् देशे कश्चिद् रजको वसति स्म। 2. स एकस्मिन् दिवसे गर्दभमलभत। 3. गर्दभो वस्त्राणि नदीं वहेदिति सोऽचिन्तयत्। 4. ततोऽनुदिनं गर्दभो वस्त्राणि नदीमवहत्। 5. तत्र रजको वस्त्राण्यक्षालयत्। 6. रात्रौ स पुनर्ग्रामं प्रत्यगच्छत्। 7. प्रायेण रजका दरिद्राः। एष रजकोऽतीव दरिद्रः। 8. गर्दभस्य भोजनाय कस्मात् तृणानि लभेयेति स प्रतिदिनमचिन्तयत्। 9. किंतु रजकोऽपि कस्माच्चतुरो न भवेत्। 10. चतुरस्य सर्वदा कश्चिदुपायो भवेत्।

11. अथ नगरे रजको द्वाभ्यां रूपकाभ्यां व्याघ्रचर्म लभते स्म। (चर्म = Akk. Sg.) 12. रात्रौ गर्दभस्य पृष्ठं तेन व्याघ्रचर्मणा (Instr.) अच्छादयत्। 13. ततस्तं कस्मिंश्चित् क्षेत्रेऽनयत्। 14. अधुना गर्दभो यथाकामं भोजन मलभत। 15. तस्मिन् क्षेत्रे गर्दभः सस्यं भक्षयेदिति रजकोऽचिन्तयद् गृहं चागच्छत्। 16. किंतु रात्रौ कश्चिद् रक्षकस्तं क्षेत्रं रक्षति स्म। 17. रक्षको धूम्रं वस्त्रमधारयत्। स शरांश्चापं चादाय तत्रातिष्ठत्। 18. यदा रक्षकस्तं गर्दभमपश्यत् तदा स भयादवेपत। 19. स व्याघ्रो मां मा पश्यतु। यदि मां पश्येत् तर्हि स मां मारयेदिति रक्षकोऽशङ्कत मन्दं चापाक्रामत्। 20.

गर्दभो रक्षकं पश्चादपश्यत् तं गर्दभीं चामन्यत। 21. अहो! तत्र गर्दभी चरति। एतया गर्दभ्या सह चरेयम्। 22. असंशयं सा मां नापश्यदिति तस्याः समीप मधावत्। 23. रक्षको गर्दभमपश्यत्। देवा मां रक्षेयुरिति शीघ्रमपाधावत्। 24. केन हेतुना सा गर्दभ्यपधावतीति गर्दभोऽचिन्तयत् तं च रक्षकमन्वधावत्। 25. असंशयमेषा गर्दभी मम व्याघ्रचर्म पश्यति मां च व्याघ्रं मन्यते। 26. सा मम प्रकृतिं बोधेदिति सोऽचिन्तयद्गर्दभस्य च शब्दं करोति स्म। 27. रक्षकस्तं शब्दमाकर्णयत्। 28. किं व्याघ्रो गर्दभस्य शब्दं करोतीति सोऽचिन्तयत्। 29. यदा गर्दभ आधावत् पुनश्च पुनर्गर्दभस्य शब्दं करोति स्म तदा स रक्षकस्तं शरेणामारयत्॥

14.2.2 Der Esel im Tigerfell (Version 1)

1. kasmiṃścid deśe kaścid rajako vasati sma |
   In (irgend)einem Land lebte (einmal) ein Wäscher.

2. sa ekasmin divase gardabham alabhata |
   Eines Tages fand er einen Esel.

3. gardabho vastrāṇi nadīṃ vahed iti so 'cintayat |
   Der Esel könnte vielleicht (meine) Kleider (zum Waschen) zum Fluss schleppen, dachte er.

4. tato 'nudinaṃ gardabho vastraṇi nadīm avahat |
   So schleppte der Esel Tag für Tag Kleider zum Fluss.

5. tatra rajako vastrāṇy akṣālayat |
   Dort wusch der Wäscher die Kleider.

6. rātrau sa punar grāmaṃ pratyagacchat |
   Spätabends kehrte er wieder in sein Dorf zurück.

7. prāyeṇa rajakā daridrāḥ | eṣa rajako 'tīva daridraḥ |
   Meistens (sind) Wäscher arm. Dieser Wäscher (war) sehr arm.

8. gardabhasya bhojanāya kasmāt tṛṇāni labheyeti sa pratidinam acintayat |
   Woher könnte ich Futter für den Esel bekommen, überlegte er sich täglich.
   (Woher könnte ich Gras bekommen für eine Mahlzeit des Esels, überlegte er täglich.)

9. kiṃtu rajako 'pi kasmāc caturo na bhavet |
   Aber warum sollte (kann) nicht auch ein Wäscher schlau sein?

10. caturasya sarvadā kaścid upāyo bhavet |
    Der Schlaue findet immer ein Mittel oder einen Weg.
    (Des Schlauen ist wohl immer ein Mittel [ein Weg zur Lösung des Problems]).

11. atha nagare rajako dvābhyāṃ rūpakābhyāṃ vyāghracarma labhate sma |
    So kaufte der Wäscher in der Stadt für zwei (Münzen) Rupien ein Tigerfell.

12. rātrau gardabhasya pṛṣṭhaṃ tena vyāghracarmaṇā acchādayat |
    Nachts bedeckte er den Rücken des Esels mit diesem Tigerfell.

13. tatas taṃ kasmiṃścit kṣetre 'nayat |
    Dann führte er ihn auf (irgend)ein Feld.

© 2021 Peter Meyer & Ralph M. Steinmann. Alle Rechte vorbehalten.

14. adhunā gardabho yathākāmaṃ bhojanam alabhata |
Jetzt fand der Esel Fressen nach Belieben.

15. tasmin kṣetre gardabhaḥ sasyaṃ bhakṣayed iti rajako 'cintayad gṛhaṃ cāgacchat |
Auf diesem Feld möge (kann) der Esel Korn fressen, dachte der Wäscher und ging nach Hause.

16. kiṃtu rātrau kaścid rakṣakas taṃ kṣetraṃ rakṣati sma |
Aber nachts bewachte (irgend)ein Wächter dieses Feld.

17. rakṣako dhūmraṃ vastram adhārayat | sa śarāṃś cāpam cādāya tatrātiṣṭhat |
Der Wächter trug ein graues Gewand. Er stand dort mit Pfeil(en) und Bogen.

18. yadā rakṣakas taṃ gardahbam apaśyat tadā sa bhayād avepata |
Als der Wächter diesen Esel sah, zitterte er vor Angst.

19. sa vyāghro māṃ mā paśyatu | yadi māṃ paśyet tarhi sa māṃ mārayed iti rakṣako 'śaṅkata mandaṃ cāpākrāmat |
Dieser Tiger soll mich nicht sehen. Wenn er mich sähe, dann würde er mich töten, ängstigte sich der Wächter und schlich langsam weg.

20. gardabho rakṣakaṃ paścād apaśyat taṃ gardabhīṃ cāmanyata |
Da sah der Esel den Wächter und hielt ihn für eine Eselin.

21. aho | tatra gardabhī carati | etayā gardabhyā saha careyam |
«Oh! Dort befindet sich eine Eselin. Ich möchte mit dieser Eselin zusammen sein |

22. asaṃśayaṃ sā māṃ nāpaśyad iti tasyāḥ samīpam adhāvat |
Sicher (zweifelsohne) hat sie mich nicht gesehen», (dachte er und) kam in ihre Nähe.

23. rakṣako gardabham apaśyat | devā māṃ rakṣeyur iti śīghram apādhāvat |
Der Wächter sah den Esel. «Die Götter mögen mich beschützen», (dachte er) und rannte schnell fort.

24. kena hetunā sā gardabhy apadhāvatīti gardabhyo 'cintayat taṃ ca rakṣakaṃ anvadhāvat |
«Wieso (aus welchem Grund) rennt diese Eselin weg?» dachte der Esel und lief dem Wächter nach.

25. asaṃśayaṃ eṣā gardabhī mama vyāghracarma paśyati māṃ ca vyāghraṃ manyate |
«Sicher (zweifelsohne) sieht diese Eselin mein Tigerfell und hält mich für einen Tiger.

26. sā mama prakṛtiṃ bodhed iti so 'cintayad gardabhasya ca śabdaṃ karoti sma |
Sie soll meine (wahre) Natur erkennen», dachte er und schrie wie ein Esel (machte den Laut eines Esels).

© 2021 Peter Meyer & Ralph M. Steinmann. Alle Rechte vorbehalten.

27. rakṣakas taṃ śabdam ākarṇayat |
Der Wächter hörte diesen Schrei (Laut).

28. kiṃ vyāghro gardabhasya śabdaṃ karotīti so ’cintayat |
«Warum schreit der Tiger wie ein Esel?», dachte er.
(«Was [warum] macht der Tiger den Laut eines Esels?», dachte er.)

29. yadā gardabha ādhāvat punaś ca punar gardabhasya śabdaṃ karoti sma tadā sa rakṣakas taṃ śareṇāmārayat ||
Als der Esel näher kam und immer wieder den Laut eines Esels (Eselslaute) von sich gab, tötete der Wächter ihn mit einem Pfeil.

© 2021 Peter Meyer & Ralph M. Steinmann. Alle Rechte vorbehalten.

Hilfestellungen zu 14.2.2

1. kasmiṃścid: Lok. Sg. m. von kiṃcid (Indefinitpronomen), Lehmann 11.2
   kaścid: Nom. Sg. m. dito
   sma: mit Präsensform + sma kann eine Imperfektform gebildet werden

2. sa ekasmin: Sandhi 3

4. tato'nudinam: Sandhi 2

5. vastrāny akṣālayat: Sandhi 21. Wird in einem Sandhi ein Vokal – hier i – in einen Halbvokal – hier y – verwandelt, so nennt man das **Saṃprasāraṇa**. Kommt auch bei den Vokalen u (wird zu v) und ṛ (wird zu r) vor.

6. auch hier Sandhi 21 (pratyagacchat) – und Saṃprasāraṇa

8. labheyeti = labheya iti (1. Pers. Sg. Optativ Ātm.)

9./10. Optativ, siehe Lehmann 14.1.3 Möglichkeit/Vermutung

12. vyāghracarmaṇā acchādayat: müsste eigentlich zusammengeschrieben werden. Hier war es nicht möglich wegen des grammatikalischen Hinweises im Text.
    acchādayat: Die Verbwurzel heisst chad (10. Klasse, Par. «bedecken, verbergen, verhüllen»).
    Die Verdoppelung von ch zu cch kommt häufig vor, in Lehmanns Grammatik unter 9.8, in meiner Sandhiliste die Nummer 31. Regelkonform müsste diese Verdoppelung bei hier obligatorischer Zusammenschreibung aber wieder wegfallen (ā vor ch).

13. kṣetre'nayat: Sandhi 24

14. richtig: bhojanam alabhata (falsche Trennung)

15. bhakṣayed = bhakṣayet (3. Pers. Sg. Optativ des Kausativs von √bhakṣ (1./10. Par.). Lehmann sagt 10. Klasse, Mylius sagt 1. und 10. Klasse und der Kausativ habe die gleiche Bedeutung wie die Simplexform.

17. śarāṃś cāpam (Sandhi 50)

19. mārayed: Optativ des Kausativs von √mṛ (6. Par.) = mārayati = sterben lassen = töten; nach Lehmann 14.1.4 (Irrealis/Konjunktiv). Sandhi 33 (t wird zu d)

22. richtig: samīpam adhāvat (falsche Trennung)

23. apādhāvat = apa-adhāvat

24. anvadhāvat = anu-adhāvat (auch wieder ein Beispiel für Saṃprasāraṇa, siehe Anmerkung zu Satz 5)

26. bodhed = bodhet, 3. Pers. Sg. Optativ √budh (1. Par.)

29. śareṇāmārayat = śareṇa amārayat; amārayat = Impf. des Kausativs von √mṛ (6. Par.)
    (siehe Anmerkung zu Satz 19)

© 2021 Peter Meyer & Ralph M. Steinmann. Alle Rechte vorbehalten.